

високомотивований на досягнення конкретних цілей у створенні і розповсюдженні інновацій. Ці завдання мають вирішуватися системно і спільно освітою, наукою, підприємництвом.

Головною метою державних заходів, спрямованих на вдосконалення системи освіти, є створення умов для приведення рівня і якості освітнього потенціалу до вимог кадрового забезпечення інноваційного розвитку України. Ключовим завданням є подолання глибокого розриву, який склався між наукою України і розвинутими країнами в умовах оплати праці і вимогливості до системи формування кадрового потенціалу науки. Вирішення цих, а також інших, зазначених в «Стратегії інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» завдань, здатне кардинальними чином змінити ситуацію в інноваційній сфері економіки України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Антонюк Л. Л. Конкурентоспроможність національної економіки в умовах глобалізації

[Текст]: автореф. дис. на здобуття наук. степеня докт. екон. наук: спец. 08.05.01 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини» / Л. Л. Антонюк. — Київ, 2004. — 32 с.

2. Аптекарь С. Развитие конкуренции в Украине [Текст] / С. Аптекарь, А. Жамойда // Экономика Украины. — 2009. - № 7 (564). — С. 13 – 21.

3. Гальчинский А. Методология анализа экономической глобализации: логика обновления [Текст] / А. Гальчинский. — 2009. - № 1(558). — С. 4-18.

4. Инновационная экономика [Текст] / [Дынкин А. А., Грачев М. В., Иванова Н. И. и др.]. — М.: Наука, 2001. — 294 с.

5. Лапко О. Інноваційна діяльність у системі державного регулювання: монографія [Текст] / О. Лапко — К.: Інститут економ. прогнозування НАН України, 1999. — 342 с.

6. Проблеми та пріоритети формування інноваційної моделі розвитку економіки України [Текст] / [Жаліло Я. А., Архієреєв С. І., Базилюк Я. Б. та ін.]: за ред. Я. А. Жаліло. — К.: НІСД, 2006. — 120 с.

Аннотация. Сформированный ключевой вопрос, от решения которого зависит результаты и интенсивность инновационной деятельности в Украине - государственная поддержка науки, образования с целью развития человеческого потенциала.

Ключевые слова: инновационная политика, инновации, наука, образование, человеческий потенциал.

Summary. Formed a key issue, the solution of which depends on the results and the intensity of innovation activity in Ukraine - state support for science education to human development.

Keywords: innovation policy, innovation, science, education, human capacity.

Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Якименко Н.В.

УДК 336.228:330.3

КОНЦЕПЦІЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Мискіна О.О., ст. викладач (НУДПС України)

Висвітлено концепцію удосконалення податкового регулювання інвестиційної діяльності, яка підпорядкована підвищенню ефективності реалізації регулюючого потенціалу податкової політики України у інвестиційній сфері.

Ключові слова: концепція, податкове регулювання, інвестиційна діяльність.

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими та практичними завданнями. регулювання інвестиційною діяльністю відіграє податковий інструментарій. Являючись складовою Важливу роль в системі методів державного фіскальної політики він забезпечує перерозподіл

доходів у контексті взаємозв'язків «державна» - «суб'єкти господарювання недержавного сектору економіки». Від результативності використання податкових важелів активізації інвестиційної діяльності залежить рівень фізичного і морального старіння необоротної частини активів суспільного виробництва, ефективність використання економічного потенціалу країни, якість структурної відповідності господарських процесів запитам інноваційної економіки та вимогам ринкових відносин, наявність ресурсів для реалізації економічних та соціальних реформ, мотивація суб'єктів господарювання щодо здійснення інвестиційної діяльності.

Принципово важливою вимогою використання податкового інструментарію регулювання інвестиційної діяльності є його відповідність економічному стану національної економіки, що передбачає пізнання фактично існуючих тенденцій, причинно-наслідкових зв'язків та природи господарських процесів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Теоретико-методологічні та методично-організаційні засади становлення і розвитку податкової та бюджетної системи України знайшли відображення у працях відомих вітчизняних вчених-економістів М.Я. Азарова, В.Л. Андрущенка, З.С. Варналія, В.М. Гейця, Т.І. Єфименко, Ю.Б. Іванова, А.І. Крисоватого, П.А. Лайко, С.Л. Лондара, В.М. Мельника, П.В. Мельника, С.В. Онишко, А.М. Соколовської, Л.Л. Тарангул, К.І. Швабія, С.І. Юрія та інших.

Податкові аспекти регулювання інвестиційної діяльності в Україні одержали розвиток у працях А.В. Антонова, О.Д. Вовчак, О.М. Десятнюк, О.О. Завгородної, О.М. Кисельової, В.В. Колесника, А.Я. Кузнецової, Г.В. Кулінченко, В.А. Лушкіна, А.С. Музиченка, Д.І. Олійника, В.М. Опаріна, І.А. Прокопенко, В.С. Родіна, Д.М. Серебрянського, Н.М. Шелудько та інших. В опублікованих наукових працях досліджуються ключові аспекти використання податкового інструментарію в процесі активізації інвестиційної діяльності. Проте ще відчувається брак вичерпної характеристики оподаткування, адекватної сучасним проблемам, потребам, вимогам та запитам іноваційної економіки.

Серед зарубіжних вчених, які у своїх працях досліджували проблемні питання використання податкових методів регулювання інвестиційної діяльності варто відмітити Дж. Гелбрейта, Дж. Кейнса, А. Лаффера, Р. Масгрейва, П. Самуельсона, Р. Солоу, Дж. Стігліца, М. Фрідмена, Д. Хікса.

Відзначаючи теоретичні цінність та практичну корисність їх досліджень слід зазначати, що класичні теоретико-методологічні підходи до податкового стимулювання інвестиційної діяльності потребують адаптаційних змін з

урахуванням соціальних і економічних трансформацій, макро- та мікроекономічних умов діяльності суб'єктів господарювання, досягнень і тенденцій до інтеграції суміжних галузей знань.

Таким чином, актуальність дослідження податкового регулювання інвестиційної діяльності визначається:

динамічністю господарських процесів в економіці, що вимагає постійної уваги науковців щодо переосмислення та уточнення теоретико-методологічних та методично-організаційних засад фіскального регулювання інвестиційної діяльності;

значний науковий здобуток, який історично сформувався на основі результатів досліджень вітчизняних вчених з даної проблематики, зорієнтований переважно на дослідження економічної ефективності інвестицій в умовах командно-адміністративної системи та трансформування української економіки до ринкових відносин (перехідний період), з метою практичного використання в умовах сьогодення, він потребує уточнень та адаптаційних корегувань;

наукові розробки світової (зарубіжної) економічної думки підпорядковані задачам розвинутої ринкової економіки і є практично неприйнятними для фактичного стану економічних відносин в Україні, які характеризуються скоріше процесом стабілізації, ніж високим розвитком, а відтак актуальні дослідження особливостей та специфіки вітчизняної економіки у контексті формування можливих шляхів використання передового зарубіжного досвіду.

Мета дослідження – переосмислити теоретичне обґрунтування реалізації регулюючого потенціалу податкової політики України та розробити концепцію удосконалення податкового регулювання інвестиційної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Податкове регулювання інвестиційної діяльності не самоціль, а відтак воно повинно бути узгоджене з іншими цілями розвитку суспільства. При цьому варто відзначити, що світоглядні системи базуються або на калейдоскопічному, або на мозаїчному підході. Калейдоскопічний підхід передбачає, що світогляд є логічним та обґрунтованим лише за певних умов (обмежень). При «ускладненні» даних поглядів невідомими до нині об'єктивними істинами, з якими світогляд казуально не поєднаний, розуміння і прогнозування явищ, процесів, дій та результатів стає неможливим. Мозаїчний підхід передбачає, що світоглядна система сформована з істинних (вірних) світоглядів різних людей, які між собою поєднані причинно-наслідковими зв'язками. Такий підхід дає можливість зрозуміти людині сутність, обумовленість та причинність усіх процесів та явищ, які відбуваються в світі. На основі кожного з підходів (калейдоскопічному чи мозаїчному) можуть базуватися релігії, ідеології, технології. Останні у свою чергу деталізуються

різними теоріями, що обґрунтовують практику життєдіяльності.

Таким чином, маючи за мету ефективно на практиці використовувати регуляторний потенціал податкової системи у контексті активізації інвестиційної діяльності, обов'язково необхідно чітко розуміти причинно-наслідковий зв'язок даного процесу, який повинен бути теоретично обґрунтований на основі чітко визначеної ідеології, яка базується на мозаїчному підході. Оскільки теорії та ідеології не безальтернативні, тому особливо важливо правильно визначити концептуальне обґрунтування податкового регулювання інвестиційної діяльності. Важливо не лише визначити, а й формалізовано відтворити концептуальні бачення у вигляді збалансованої системи показників. Під концепцією в даному контексті ми розуміємо систему поглядів виражену у вигляді напрямів і способів підвищення ефективності реалізації регулюючого потенціалу податкової політики в частині активізації інвестиційної діяльності. «Якщо відсутність такого бачення на практиці прикривається декларативними ілюзіями «позитивних шоків» чи «цивілізаційних ривків» і поспіхом намальованою картиною безхмарного майбутнього напередодні виборів, то перспективи економічного зростання та підвищення ефективності перерозподільних процесів не будуть надто обнадійливими» [1, с. 18].

Поняття «бачення» включає в себе не лише абстрактне уявлення майбутнього, а й чітко сформовану стратегію, яка повинна містити довгострокові цілі, реальну і достовірну оцінку поточного стану та обґрунтований шлях переходу від наявного положення до бажаного. Тобто, бачення відображає наявність цілеспрямованого управління. Усвідомлюючи, що формування стратегічних цілей та пріоритетів податкового стимулювання активізації інвестиційного процесу знаходиться за межами лише фінансової науки (повинні використовуватися знання з філософії, соціології, математики, психології, економіки тощо), постає питання щодо необхідності використання загального підходу до управлінського процесу, який повинен ґрунтуватися на єдиному, зрозумілому всім, понятійному апараті.

Нині кожна галузь науки та практичної діяльності сформувала власний понятійний апарат, на основі якого передаються знання з покоління в покоління. При цьому досить часто один і той же термін в одній галузі знань означає одне, а в іншій – інше (наприклад, капітал, інвестиції, тендер тощо). В результаті, коли фахівці декількох галузей об'єднуються для вирішення загальної проблеми, вони витрачають час на узгодження понятійного апарату і лише потім у кращому випадку зможуть описати наявну проблему і

вирішити, а у гіршому – проблема не зможе бути виражена у якості задачі, а відповідно і не буде вирішена. При цьому спеціалізація в науці знаходиться у такому стані, що представники різних розділів однієї і тієї ж галузі наукових знань часто не можуть знайти взаємопорозуміння.

Враховуючи, що будь-який процес, і податкове регулювання інвестиційної діяльності у тому числі, можна розглядати як процес управління або самоуправління, логічним є твердження, що саме понятійний апарат теорії управління повинен бути узагальнюючим, що дасть можливість на основі єдиних теоретичних підходів описувати різні процеси: економічні, соціальні та психологічні тощо. Науковий пошук у сфері управління кінця XX – початку XXI століття характеризується становленням та розвитком достатньо загальної теорії управління (розроблена російськими вченими) [2] і збалансованої системи показників (розроблена американськими вченими) [3]. По суті обидві теоретичні платформи управлінського процесу базуються на єдиних принципах, але збалансована система показників призначена лише для управління діяльністю суб'єктів господарювання на мікрорівні, а достатньо загальна теорія управління є універсальною для усіх управлінських процесів на всіх рівнях. Виходячи з цього, вважаємо, що методологічна основа податкового регулювання інвестиційної діяльності повинна спиратися на достатньо загальну теорію управління.

Ефективне податкове регулювання інвестиційної діяльності повинне ґрунтуватися на теоретичній парадигмі (сукупності пануючих поглядів більшості в науці), яка пояснює механізм впливу податків на інвестиційну діяльність. Наявність такої парадигми – результат наукових напрацювань вчених. При цьому важливо не лише наявність теорії, яка пояснює вплив податків на інвестиційну діяльність, а чітка визначеність, яка з теорій (якщо їх є не одна) є прийнятною для реалізації на практиці у конкретно визначений історичний проміжок часу. Адже науково обґрунтовані теорії, які ефективно себе проявили на практиці в минулому не завжди можуть забезпечувати ідентичні результати в інші часи та / або в різних країнах. Тому для забезпечення ефективного податкового стимулювання активізації інвестиційного процесу, враховуючи динамічні зміни в економічних відносинах, вченим необхідно постійно теоретично переосмислювати механізм впливу податків на інвестиційну діяльність, а практикам своєчасно використовувати провідні теоретичні напрацювання, адже нині «політики прислуховуються до економістів, але тільки попереднього покоління» [1, с. 19]. Останнє вимагає високої фахової підготовки спеціалістів, на яких покладено функції податкового регулювання інвестиційної діяльності на практиці.

Податкове регулювання інвестиційної діяльності – процес, який може вплинути на значну кількість конфліктних інтересів. З одного боку, держава прагне реалізувати фіскальну та регулюючу функції податків, забезпечити належний рівень соціальних стандартів і разом з цим максимально активізувати інвестиційну діяльність суб'єктів господарювання, а з іншого боку – інвестори, які зацікавлені у максимізації прибутку (часом за рахунок зниження соціальних стандартів і мінімізації оподаткування), та платники податків, котрі не завжди з розумінням відносяться до підвищення податкового навантаження. Разом з різними інтересами до податкового регулювання інвестиційної діяльності формуються відмінні за природою запити: держава вимагає від платників податків (інвесторів) справно платити податки; інвестори чекають покращення податкової складової інвестиційного клімату; платники податків жаліються на надмірне податкове навантаження. На процес формування податкової політики в державі постійно впливають різні корпоративні інтереси. Вони, в кінцевому результаті, і визначають парадигму теоретичного обґрунтування податкового стимулювання активізації інвестиційної діяльності. Варто завжди пам'ятати, що інтереси є первинними до наукових теорій. І лише заздалегідь визначений концептуальний мозаїчний підхід на рівні ідеології, може слугувати базисом для оцінки обґрунтованості наукових поглядів.

За своєю природою податкове регулювання інвестиційної діяльності – складний процес, який перетинає інтереси багатьох суб'єктів господарювання. При цьому всі з них одночасно здійснюють суттєвий вплив і потребують негайного врахування. Для ефективної координації процесу реалізації податкового стимулювання активізації інвестиційної діяльності варто досягти компромісу між вимогами усіх сторін і при цьому забезпечуючи досягнення вектору стратегічних цілей який було визначено на основі використання достатньо загальної теорії управління. Саме її використання дає можливість відокремити поточні завдання від стратегічних на основі сформованого пріоритету цілей і у разі виникнення складної ситуації щодо одночасної необхідності вирішення найрізноманітніших питань під впливом лобістських інтересів забезпечує належну координацію та реалізацію повної функції управління з найменшим вектором похибки.

Реалізуючи податкове регулювання інвестиційної діяльності варто пам'ятати, що в умовах глобалізації економіки, відкритість кордонів та підвищення швидкості руху капіталу створюють передумови для вільного перетікання інвестицій між різними країнами. За таких умов важливо розглядати податковий інструментарій стимулювання інвестиційного процесу як одну з

конкурентних переваг, яка може як забезпечити підвищення обсягів іноземних інвестицій в економіку України, так і навпаки – інвестиції з нашої держави можуть бути направлені в інші країни.

Економічна система складається із сукупності різних галузей, які між собою тісно взаємодіють. При цьому їх взаємозв'язок має чітко визначені метрологічні рамки, які відображаються у системі «Витрати - випуск». Саме ці взаємозв'язки повинні бути враховані при податковому регулюванні інвестиційної діяльності. В іншому випадку збільшення інвестицій може негативно відобразитися на економіці загалом.

Враховуючи вище викладені положення, з метою удосконалення податкового регулювання інвестиційної діяльності із урахуванням трансформаційних процесів в економіці України та природи казуально-наслідкових зв'язків, які обумовлюються корпоративними запитами та інтересами нами розроблено концепцію удосконалення податкового регулювання інвестиційної діяльності в Україні (рис. 1).

Концепція удосконалення податкового регулювання інвестиційної діяльності складається з науково-теоретичного підґрунтя та напрямків реалізації місії концепції.

До науково-теоретичної складової концепції включено концептуальні положення (концептуальна обґрунтованість механізму впливу податкового інструментарію на інвестиційну діяльність, методологічна основа податкового регулювання інвестиційної діяльності повинна спиратися на достатньо загальну теорію управління, теоретична визначеність податкового регулювання інвестиційної діяльності, висококадрове кадрове забезпечення реалізації концептуальних основ податкового регулювання інвестиційної діяльності на практиці, розуміння та врахування корпоративних інтересів та запитів до податкового регулювання інвестиційної діяльності, забезпечення компромісу інтересів у процесі координації шляхів досягнення мети податкового регулювання інвестиційної діяльності, невідворотність зростання впливу глобалізації економіки на інвестиційну діяльність, системна цілісність багатогалузевого виробництва) та базові принципи (узгодженості суспільних і приватних інтересів; пріоритетності національних інтересів при адаптації зарубіжного досвіду; відповідальності держави за стан методологічного, методичного та організаційного забезпечення податкового регулювання інвестиційної діяльності; врахування галузевих особливостей при розробці методологій, методики та організації податкового регулювання інвестиційної діяльності; принцип врахування інституційних запитів до податкового регулювання інвестиційної діяльності; метрологічної обґрунтованості; тандемності в

управлінні; науковості; системності; комплексності; конкретності).

Рисунок 1 - Основні функціональні блоки концепції удосконалення податкового регулювання інвестиційної діяльності (розроблено автором)

Практична частина концепції удосконалення податкового регулювання інвестиційної діяльності являє собою сукупність напрямків реалізації її місії:

- формалізація концептуальних підходів до стратегічного розвитку економіки України;
- забезпечення метрологічної обґрунтованості основних економічних категорій податкового регулювання інвестиційної діяльності;
- удосконалення принципів оподаткування;
- забезпечення узгодження грошово-кредитної та бюджетно-податкової політики із завданнями інвестиційної стратегії;
- проведення гнучкої податкової політики, спрямованої стимулювання інвестицій в галузі економіки, що є не надто привабливими, проте важливими для забезпечення збалансованості міжгалузевого балансу;
- підвищення рівня спрямованості пільг на активізацію інвестиційної діяльності;
- введення системи пільгового оподаткування залежно від суми та строку дії інвестицій;
- недопущення невинуватених пільг, особливо в сфері оподаткування, для всіх без винятку підприємств з іноземними інвестиціями;
- забезпечення інтенсивного оновлення основних фондів засобами амортизації,

повноцінного перетворення амортизаційних відрахувань в інвестиційне джерело;

використання бюджетних коштів для реалізації пріоритетних програм, спрямованих на здійснення структурної перебудови економіки за адресним принципом;

удосконалення нормативної та правової бази щодо гармонізації понятійного апарату.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Розроблена концепція удосконалення податкового регулювання інвестиційної діяльності визначає напрями і способи підвищення ефективності реалізації регулюючого потенціалу податкової політики в Україні у контексті активізації інвестиційного процесу та обґрунтовує необхідність подальших досліджень щодо поліпшення теоретико-методологічного забезпечення інвестиційної спрямованості податкової політики.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Юрій С. І. Сучасні тенденції розвитку європейського оподаткування та новітня парадигма податкової політики в Україні: монографія / Юрій С. І., А. І. Крисоватий, Т. В. Кошук. – Тернопіль: ТНЕУ, 2010. – 292 с.

2. Мертвая вода. От социологии к жизнеречению. Историко-философский очерк. – Х.: ООО «Инфобанк», 2009. – 864 с.

3. Внедрение сбалансированной системы показателей / Horvath & Partners. – пер. с нем. – 3-е

изд. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2008. – 478 с. – (Серия «Модели менеджмента ведущих корпораций»)

Аннотация. Отражена концепция усовершенствования налогового регулирования инвестиционной деятельности, которая подчинена повышению эффективности реализации регулирующего потенциала налоговой политики Украины в инвестиционной сфере.

Ключевые слова: концепция, налоговое регулирование, инвестиционная деятельность.

Summary. Conception of improvement of the tax adjusting of investment activity that is inferior to the increase of efficiency of realization of regulative potential of tax policy of Ukraine in an investment sphere is reflected.

Keywords: conception, tax adjusting, investment activity.

*Рецензент д.е.н., професор НУДПСУ Андрущенко В.Л.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Борювик Ю.Т.*

УДК 330.341.1:656.2

МЕТОДИКА ОЦІНКИ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЛОКОМОТИВНОГО ДЕПО

Назаренко І.Л., к.е.н., доцент (УкрДАЗТ)

В статті отримала подальший розвиток існуюча методика діагностики інноваційного потенціалу підприємства, яка базується на бальній оцінці його інноваційних можливостей (виробничих, кадрових, науково-технічних, маркетингових, організаційних та фінансових) з урахуванням їхньої значущості; удосконалена система оцінних параметрів з урахуванням специфіки діяльності локомотивного депо.

Ключові слова: інноваційний потенціал, локомотивне депо, методика.

Постановка проблеми. В умовах реструктуризації залізничного транспорту України, необхідності підвищення конкурентоспроможності та входження до Європейської транспортної системи особливої актуальності набуває проблема його інноваційного розвитку. Впровадження технічних, технологічних, організаційних, управлінських та інших інновацій необхідне як на рівні Укрзалізниці, так і залізниць і окремих лінійних підприємств, зокрема локомотивних депо. Розроблення ефективної інноваційної політики і її реалізація неможливі без діагностики інноваційного потенціалу.

Згідно з Законом „Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні” [1], інноваційний потенціал підприємства – це сукупність науково-технологічних, фінансово-економічних, виробничих, соціальних і культурно-освітніх можливостей країни

(області, регіону, підприємства і т. п.), необхідних для забезпечення інноваційного розвитку економіки.

В теперішній час інноваційний потенціал лінійних підприємств не виокремлюють, не вимірюють і тому цілеспрямовано не розвивають. Внаслідок цього не досягають результату - підвищення конкурентоспроможності залізничного транспорту, посилення його конкурентної ринкової позиції.

Слід відзначити, що в ході проведення діагностики інноваційного потенціалу підприємства виникає ряд проблем. Основна проблема пов'язана з недостатністю необхідної аналітичної інформації. Існування цієї проблеми викликано відсутністю діючого механізму статистичного обліку інноваційної діяльності підприємств різних галузей. Так, на сьогодні тільки для промислових підприємств передбачається звіт з форм: № 1 -